

Ochrona młodzieży podczas ŚDM

I. DZIAŁANIA WSTĘPNE

1. Propozycje działań w zakresie ochrony młodych przed wykorzystaniem seksualnym w ramach organizacji i przeprowadzania imprez przewidzianych w różnych fazach ŚDM nie wynikają z podejrzliwości wobec naszego kraju lub wobec osób świeckich czy duchownych zaangażowanych w ŚDM, tylko z doświadczenia, że imprezy masowe przyciągają osoby problematyczne. Z doświadczeń organizatorów poprzednich ŚDM wiadomo, że uzasadnione były obawy o bezpieczeństwo miejsc noclegowych, zbiorowych pryszniców zagrożonych np. podglądaniem lub ekshibicjonizmem.
2. Sprawdzić miejsca noclegowe:
  - a. Jeśli nocleg jest u osób prywatnych – upewnić się, czy jest, rekomendacja proboszcza
  - b. Jeśli nocleg jest w szkołach lub innych miejscach – sprawdzić jak „zabezpieczone” są te miejsca pod kątem dyskrekcji toalet, natrysków, sypialni.
3. W każdym większym zespole odpowiedzialnych w diecezji/zakonie za organizację różnych momentów ŚDM wyznaczyć jedną osobę na „osobę zaufania”, lepiej wprowadzoną w problematykę możliwych zagrożeń i prewencji. Ta osoba powinna zostać przedstawiona wszystkim odpowiedzialnym za różne aspekty organizacji i wolontariuszom, by wszyscy wiedzieli do kogo zgłosić ewentualnie zaobserwowane sygnały o niewłaściwych zachowaniach.

Należy się spodziewać, że wśród organizatorów wielu grup przybywających na ŚDM, zwłaszcza z krajów języka angielskiego, niemieckiego i hiszpańskiego, będą wyznaczone „osoby zaufania”, które są w stanie przedstawić ich oczekiwania odnośnie współpracy w zakresie ochrony młodych, ich wrażliwość i standardy postępowania. „Osoby zaufania” ze strony gości i gospodarzy powinny nawiązać ze sobą kontakt, poznać się i uzgodnić wspólną linię postępowania.
4. Uświadomić wolontariuszom i kapłanom istnienie różnic kulturowych wśród młodzieży uczestniczącej w ŚDM. Te różnice przejawiają się również w gestach, w tym co, zwykło się określać jako mowę/komunikację pozawerbalną. Nie każde zachowanie przyjęte u nas jako „normalne” będzie tak samo odbierane przez osoby pochodzące z innej kultury i nie każde zachowanie uczestników ŚDM będzie przez nas odbierane jako odpowiednie. Może to być źródłem nieporozumień lub podejrzeń o przekroczenie granic intymności. Jeśli organizatorzy mają kontakt z odpowiedzialnymi za grupę, którą przyjmują powinni ich zapytać odnośnie ich zwyczajów i wrażliwości dotyczącej gestów. W oparciu o taki wywiad można odpowiednio pouczyć własnych współpracowników.
5. Do niniejszych wskazań dołączona jest również deklaracja zobowiązania do przestrzegania zasad ochrony młodych, zawartych w tym dokumencie. Zobowiązanie to powinno zostać podpisane przez wolontariuszy i organizatorów po otrzymaniu odpowiedniego przeszkolenia.

Zasady ochrony młodzieży podczas ŚDM dla duchownych i wolontariuszy

W centrum podanych niżej ogólnych i praktycznych zasad ochrony młodzieży biorącej udział w ŚDM w diecezjach, a następnie w Krakowie stoi młody człowiek, który podczas ŚDM chce spotkać Chrystusa żyjącego i działającego dzisiaj we wspólnocie Kościoła poprzez spotkania z ludźmi. Zasady te są elementem prewencji wykorzystania seksualnego osób małoletnich zgodnie z Dokumentem o prewencji przyjętym przez Konferencję Episkopatu Polski w dn. 11. 06. 2014 r. i zatwierdzonym przez Stolicę Apostolską. We wstępie do tego dokumentu czytamy m.in.: *„Wspólnota wiary zapewnia dzieciom i młodzieży bezpieczne i przejrzyste środowisko wzrostu, które współtworzą wszyscy odpowiedzialni za wspieranie rodziców w przekazywaniu wiary przez nauczanie i różne formy pracy duszpasterskiej. Prewencja ma na celu wyeliminowanie ryzyka popełnienia nadużyć seksualnych w ścisłym tego słowa znaczeniu przez kogokolwiek z uczestników duszpasterstwa dzieci i młodzieży. Ma również pomóc w uniknięciu psychicznych i fizycznych przekroczeń granic intymności. Cel ten ma być osiągnięty przez programy pomagające rodzicom, jak również osobom zaangażowanym w duszpasterstwo i wychowanie, w rozpoznaniu oznak wykorzystywania seksualnego i w odpowiedniej reakcji na nie. Prewencja ma się przyczynić do promocji ochrony dzieci i młodzieży przed różnymi formami przemocy i wykorzystania również poza środowiskami kościelnymi.”*

Przedstawione tu zasady mają pomóc w realizacji celów prewencji podczas ŚDM w Krakowie.

1. Zasady ogólne

- a. W każdej diecezji/zakonie powinna być wyznaczona „osoba zaufania”, do której można zgłaszać, czy też konsultować z nią tematy związane z ewentualnym przekroczeniem granic intymności. Młodzież znajdująca się pod opieką diecezji/prowincji zakonnej powinna zostać poinformowana, kto został powołany na „osobę zaufania”.
- b. Osoby posługujące podczas ŚDM (kapłani, osoby zakonne, wolontariusze) traktują każdą osobę uczestniczącą w ŚDM z respektem i szacunkiem, chroniąc jej godność.
- c. Zwracając się do powierzonej młodzieży należy unikać takich zachowań, które będą odbierane przez nich jako poniżanie,

dokuczanie, wykluczanie, odrzucanie, dyskryminację lub pogardliwe traktowanie.

- d. Należy również zwracać uwagę na zachowania wymienione w punkcie poprzednim (1.c.), które mogą się pojawić również między rówieśnikami uczestniczącymi w ŚDM.
  - e. Nie należy przebywać z osobą małoletnią sam na sam w pomieszczeniach niedostępnych dla innych.
  - f. Nie można częstować małoletnich papierosami, alkoholem lub też innymi używkami, jak również nie można się zgadzać na używanie ich przez osoby małoletnie. Wolontariusze i opiekunowie grup nie mogą korzystać z używek w obecności osób małoletnich.
  - g. Podejmując rozmowy na temat płciowości należy robić to z największą delikatnością. Należy wystrzegać się wszelkich żartów o podtekście seksualnym i komplementowania odnoszącego się do wyglądu i do rozwoju fizycznego.
2. Zachowanie intymności fizycznej i emocjonalnej oraz prywatności
- a. W kontakcie z młodzieżą osoby posługujące podczas ŚDM szanują granice intymności fizycznej i emocjonalnej młodych, zwracając uwagę na ich własne wyczucie granic funkcjonujące w kulturze kraju pochodzenia. W związku z tym zwracają szczególną uwagę na wrażliwość osoby małoletniej, a nie na swoje przyzwyczajenia i nawyki w traktowaniu drugiej osoby. W sytuacji niepewności lepiej kierować się powściągliwością i zachować dystans, aniżeli nadmiar gestów.
  - b. W sytuacji zabaw, gier itp. należy strzec się wszelkiego przekraczania granic intymności fizycznej i emocjonalnej.
  - c. Młodzież ma prawo do prywatności, szczególnie w miejscach noclegowych, w natryskach, toaletach, basenach, lub innych miejscach rekreacji. Osoby posługujące w ŚDM powinny zabezpieczyć te miejsca, aby były one bezpieczne dla młodzieży. W tych miejscach nie wolno wykonywać żadnych zdjęć i należy zadbać, by zdjęć nie robili sobie nawzajem młodzi.
  - d. Fotografowanie osób małoletnich i upublicznianie ich zdjęć powinno odbywać się wyłącznie za ich zgodą
  - e. Sypialnie osób małoletnich, toalety, natryski w miejscach zbiorowego przebywania powinny być oddzielne dla obu płci i winny być bezpieczne, czyli takie, aby nie była możliwa również przemoc rówieśnicza.
  - f. Osoby dorosłe nie powinny spać same w pokoju z osobą małoletnią/osobami małoletnimi.

- g. Osoby posługujące powinny zachować powściągliwość w ubiorze i nie szokować nagością.
  - h. Gdyby wydarzyło się coś, co budzi niepokój osób posługujących lub też samych uczestników winno się o tym natychmiast poinformować „osobę zaufania” uprawnioną do interwencji.
3. Sytuacje wyjątkowe
- a. W sytuacji, gdy osoba młoda potrzebuje indywidualnej, dyskretnej rozmowy z osobą odpowiedzialną/postługującą taka rozmowa nie może się odbywać w miejscu izolowanym. Nie może być ona przedłużana poza czas, który jest potrzebny dla tej rozmowy.
  - b. W sytuacji spowiedzi poza Kościołem/kaplicą należy zagwarantować osobie młodej intymność sakramentu, a jednocześnie wykluczyć miejsce izolowane i niedostępne dla innych.
  - c. Należy zwracać szczególną uwagę na dynamikę w grupie i ewentualne konflikty mogące powodować wykluczenie jednego z członków z grupy, agresję wobec niego, itp. Konflikty należy pomóc rozwiązywać, a osobie która doświadcza trudu/problemu należy pomóc.
  - d. Gdy w spotkaniu uczestniczy osoba lub osoby niepełnosprawne należy je otoczyć specjalną troską. Można im pomagać w zakresie takim, w jakim tej pomocy potrzebują. Nie należy ich wyręczać w czynnościach osobistych.
4. Ochrona danych osobowych
- a. Przy zbieraniu danych osobowych należy przestrzegać zasad określonych przez GIODO.

Ewa Kusz – współpraca Adam Żak SJ

REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY MŁODZIEŻY

1. WYCIĄG Z PRZEPISÓW POLSKIEGO PRAWA KARNEGO

Przestępstwa, o jakich mowa poniżej są ścigane z oskarżenia publicznego – na wniosek osoby pokrzywdzonej (lub jej opiekunów) bądź z urzędu.

Rozdział XXV. Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.

Art. 197 [Zgwałcenie]

§ 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3 Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:

- 1) wspólnie z inną osobą,
- 2) wobec małoletniego poniżej lat 15,
- 3) wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1-3 działa ze szczególnym okrucieństwem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5.

Art. 198 [Wykorzystanie bezradności, upośledzenia]

Kto, wykorzystując bezradność innej osoby lub wynikający z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej brak zdolności tej osoby do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem, doprowadza ją do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Art. 199 [Nadużycie zależności]

§ 1. Kto, przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia, doprowadza inną osobę do obcowania płciowego lub do poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 został popełniony na szkodę małoletniego, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega, kto doprowadza małoletniego do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej albo do wykonania takiej czynności, nadużywając zaufania lub udzielając mu korzyści majątkowej lub osobistej, albo jej obietnicy.

Art. 200 [Obcowanie płciowe z małoletnim]

§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu zaspokojenia seksualnego prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej.

Art. 200a [Zakazane nawiązanie kontaktu z małoletnim]

§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 3 pkt 2 lub art. 200, jak również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 200b [Zakaz publicznego propagowania zachowań o charakterze pedofilskim]

Kto publicznie propaguje lub pochwała zachowania o charakterze pedofilskim, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 201 [Kazirodztwo] Kto dopuszcza się obcowania płciowego w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 202 [Pornografia]

§ 1. Kto publicznie prezentuje treści pornograficzne w taki sposób, że może to narzucić ich odbiór osobie, która tego sobie nie życzy, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwała lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub publicznie prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub postępowaniem się zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Kto utrwała treści pornograficzne z udziałem małoletniego poniżej lat 15, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4a Kto sprowadza, przechowuje lub posiada treści pornograficzne z udziałem małoletniego poniżej lat 15, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 4b Kto produkuje, rozpowszechnia, prezentuje, przechowuje lub posiada treści pornograficzne przedstawiające wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 5. Sąd może orzec przepadek narzędzi lub innych przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstw określonych w § 1-4b, chociażby nie stanowiły własności sprawcy.

2. KOŚCIELNY PORZĄDEK PRAWNY (poniższe normy dotyczą tylko osób duchownych)

a. Kan 1395 KPK przewiduje sankcje karne dla duchownych także za czyny popełnione w sferze seksualności, niepodlegające innym regulacjom.

§ 1. Duchowny konkubinariusz (...), oraz duchowny trwający w innym grzechu zewnętrznym przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, wywołującym zgorzenie, winien być ukarany suspensą, do której, gdy mimo upomnienia trwa w przestępstwie, można stopniowo dodawać inne kary, aż do wydalenia ze stanu duchownego.

§ 2. Duchowny, który w inny sposób wykroczył przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, jeśli jest to połączone z użyciem przymusu lub gróźb, albo publicznie lub z osobą małoletnią poniżej lat szesnastu*, powinien być ukarany sprawiedliwymi karami, nie wyłączając w razie potrzeby wydalenia ze stanu duchownego.

b. Normy De gravioribus delictis z 2010 r.

Art. 6

§ 1. Najcięższymi przestępstwami przeciw obyczajom, które osądza tylko Kongregacja Nauki Wiary, są:

1° przestępstwo przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, popełnione przez duchownego z nieletnim poniżej osiemnastego roku życia; w tym numerze zrównana jest z nieletnim osoba, która trwale jest niezdolna posługiwać się rozumem;

2° nabywanie albo przechowywanie, lub rozpowszechnianie w celach lubieżnych materiałów pornograficznych, przedstawiających nieletnich poniżej czternastego roku życia, przez duchownego – w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia.

§ 2. Duchowny popełniający przestępstwa, o których mowa w § 1, winien być ukarany odpowiednio do wagi przestępstwa, nie wyłączając wydalenia lub pozbawienia urzędu.

c. Wytyczne Konferencji Episkopatu Polski

Fragment z preambuły Wytycznych KEP:

„Zadaniem wszystkich, którzy pełnią posługę we wspólnotach Kościoła, w sposób szczególny biskupów, prezbiterów, diakonów oraz ich współpracowników i współpracowniczek jest pomagać ludziom, którym służą, by w swoim codziennym życiu znaleźli Boga. Podstawową zasadą tej posługi jest poszanowanie godności każdej osoby na wzór Chrystusa Pana. Szczególnym wymogiem tej zasady jest uznanie i respektowanie prawa wszystkich dzieci oraz młodzieży do tego, by były otoczone troską i szacunkiem oraz wzrastały w środowisku bezpiecznym, wolnym od wykorzystania, manipulacji i przemocy. Każde

---

* Według Norm De gravioribus delictis opublikowanych przez Jana Pawła II *motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela* w r. 2001 i uzupełnionych w 2010 r. przez Benedykta XVI osobą małoletnią jest osoba poniżej osiemnastego roku życia.

dziecko, przyjęte z wdzięcznością przez wspólnotę Kościoła jako dar od Boga, jest podmiotem tego niezbywalnego prawa zakorzenionego głęboko w nauczaniu Jezusa. Zobowiązuje to do nieskazitelnie bezinteresownej służby na rzecz duchowego, fizycznego i emocjonalnego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wyklucza, aby ktokolwiek z posługujących w Kościele w jakikolwiek sposób naruszał fizyczną lub psychiczną integralność dzieci i młodzieży. Równocześnie zobowiązuje do zaangażowania na rzecz przejrzystości w wyjaśnianiu wszelkich podejrzeń o niewłaściwe zachowania oraz do zapewnienia, że osoby winne naruszeń praw dzieci i młodzieży, niezależnie od pełnionej funkcji lub urzędu, zostaną pociągnięte do odpowiedzialności zgodnie z obowiązującymi normami ustanowionymi przez kompetentną władzę kościelną przy poszanowaniu prawa obowiązującego w Polsce.

Wśród ważnych zadań, które mają na celu zabezpieczenie dobra wspólnego wiernych, w szczególności zaś ochronę dzieci i młodzieży, znajduje się przyjęcie właściwej postawy wobec przypadków nadużyć seksualnych popełnionych przez duchownych wobec osób małoletnich. W nauczaniu Kościoła, w jego praktyce duszpasterskiej i wychowawczej oraz w jego rozstrzygnięciach dyscyplinarnych, bezpieczeństwo dzieci i młodzieży jest jego szczególną troską oraz integralną częścią dobra wspólnego. Kościół pragnie być przykładem stosowania najlepszych praktyk zarówno w ochronie dzieci i młodzieży jak i w odpowiedzi na krzywdy wyrządzone przez duchownych. Jedyną możliwą reakcją Kościoła na bolesne zjawisko wykorzystania seksualnego osób małoletnich jest rzetelne poszukiwanie prawdy i sprawiedliwości oraz trwanie na ich gruncie. Nadużycia seksualne Kościół uznaje za ciężkie grzechy, domagające się jednoznacznych reakcji także o charakterze dyscyplinarnym wobec osób, którym udowodniono popełnienie takich czynów, podjęcia uzdrawiającego dzieła pokuty, zarówno przez sprawcę, jak i całą wspólnotę Kościoła, naprawienia wyrządzonych krzywd wobec ofiary i wspólnoty oraz dołożenia wszelkich starań, aby podobne sytuacje nie miały miejsca w przyszłości.”